6 FEBRUARI 2020

REGIONAAL STREEFBEELD

VAN ONS LANDELIJK GEBIED

METROPOOL REGIO EINDHOVEN

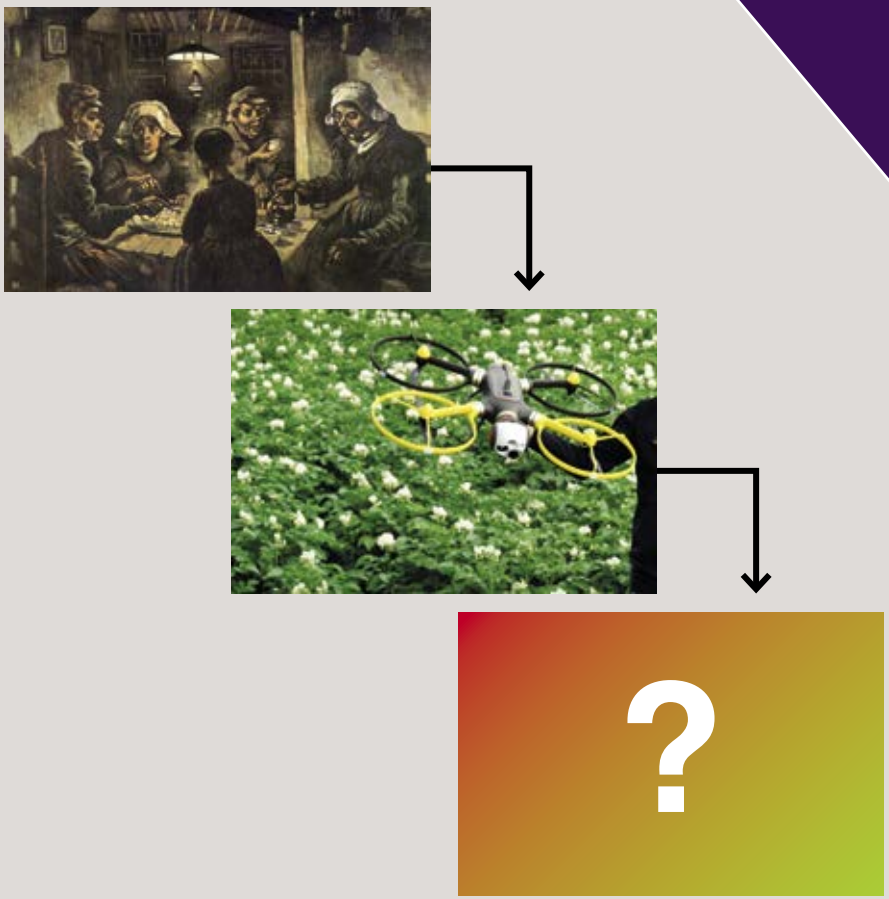

REGIONAAL STREEFBEELD VOOR ONS LANDELIJK GEBIED

Opdrachtgever	Met het vaststellen van het Samenwerkingsakkoord 2019-2022 en het Werkprogramma 2019 van de Metropoolregio Eindhoven is het Algemeen Bestuur de Bestuurlijk Opdrachtgever voor het thema Transitie Landelijk Gebied. Onderdeel daarvan is het opstellen van dit streefbeeld.
Opdrachtnemer	Portefeuillehoudersoverleg Transitie Landelijk Gebied
Datum	6 februari 2020: Portefeuillehoudersoverleg Transitie Landelijk Gebied
Status	DEFINITIEF, vrijgegeven door het regionaal Portefeuillehoudersoverleg Transitie Landelijk Gebied op 6 februari 2020; ter vaststelling aangeboden aan de 21 gemeenteraden van de Metropoolregio Eindhoven in het tweede kwartaal van 2020

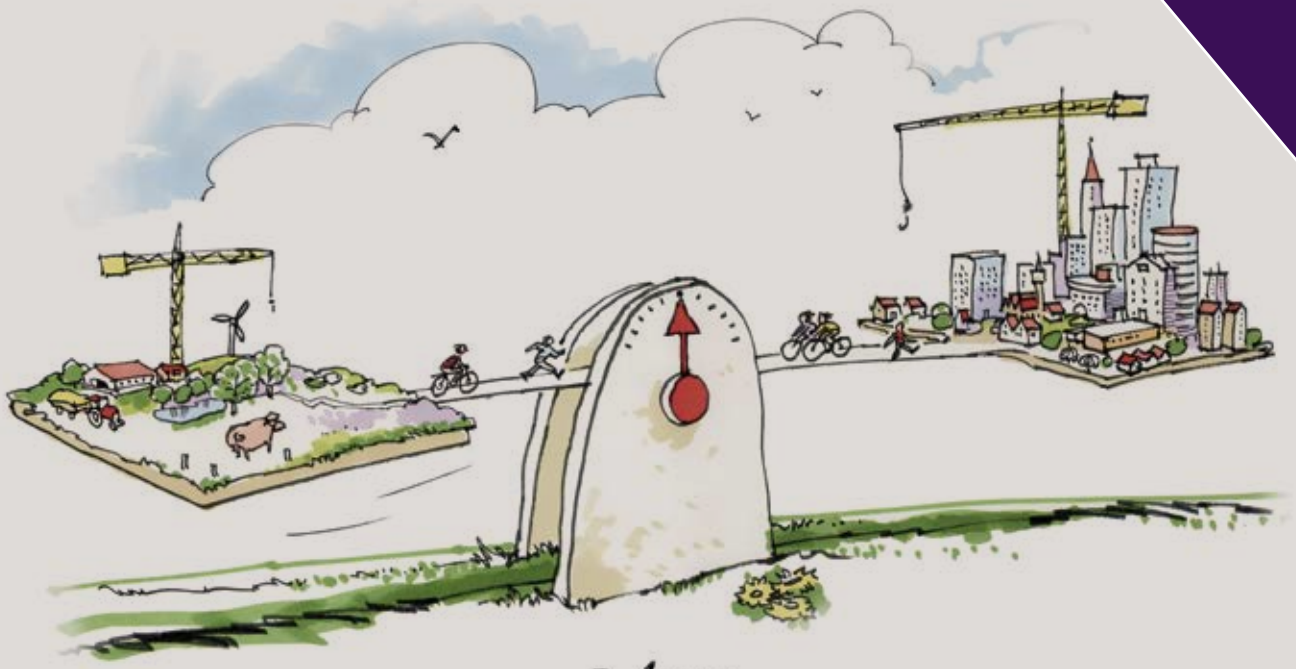

Balans

REGIONAAL STREEFBEELD VOOR ONS LANDELIJK GEBIED // **Metropoolregio Eindhoven**

INHOUD

1 | Functie van dit streefbeeld **6**

2 | Context **8**

3 | Richtinggevende uitspraken **10**

4 | Vervolg **14**

4.1. Eenheid en verscheidenheid; realisatie en doorwerking van dit streefbeeld 15

4.2. Monitoring 15

1.

FUNCTIE VAN DIT STREEFBEELD

De transitie van het landelijk gebied is één van de vier thema's waar we als 21 gemeenten samen de schouders onder zetten.

Dit streefbeeld beschrijft onze ambities met richtinggevende uitspraken over de gewenste ontwikkeling van het landelijk gebied. We beseffen hierbij dat we in veel gevallen afhankelijk zijn van diverse externe partijen. Het streefbeeld is een concretisering van de opgaven uit het samenwerkingsakkoord en heeft in principe dezelfde doorlooptijd. Het beschrijft het perspectief voor ons als (samenwerkende) gemeenten. Waar we als 21 gemeenten gezamenlijk de meest logische actiehouder zijn, vertalen we opgaven in acties in het jaarlijkse Werkprogramma Metropoolregio Eindhoven. Ingedeeld naar Economische structuur; Ruimtelijke en ecologische kwaliteit; Verbinding landelijk en stedelijk gebied.
Waar relevant vertalen gemeenten dit streefbeeld door naar acties en beleidskeuzes in sub-regionaal en/of in lokaal verband, bijvoorbeeld bij het opstellen van het gemeentelijke omgevingsplan.
Daarnaast vormt dit streefbeeld ons handelingsperspectief en onze agenda voor afstemming en samenwerking met medeoverheden (provincie, waterschappen, rijk) en maatschappelijke partners (bedrijfsleven en kennisinstellingen).

Door focus op onze inzet benutten we de beschikbare bestuurlijke, ambtelijke en financiële capaciteit optimaal en vergroten we de kans om onze totale regio sterker te maken.

Het gaat nadrukkelijk niet alleen om de transitie van de agrarische sector of om het buitengebied in onze regio, maar ook om de fysieke en functionele verbinding van het landelijk gebied met de steden en dorpskernen.
Dit vraagt om een integrale benadering. Op basis van de missie, opgaven en ambities uit het Samenwerkingsakkoord Metropoolregio Eindhoven gaat dit streefbeeld in op de versterking van de economische structuur in het landelijk gebied, op de ruimtelijke en ecologische kwaliteit en het wederzijds verbinden van landelijk en stedelijk gebied. Nadrukkelijk wordt hierbij ook gekeken naar de kansen en uitdagingen van maatschappelijke opgaven zoals energietransitie en klimaatadaptatie.

Dit streefbeeld is in samenspraak met de thema's economie, mobiliteit en energietransitie opgesteld. Dat geldt evenzo voor overleggen in de Kempen, het Stedelijk Gebied, de Peel en de A2-gemeenten, aangezien op dit schaalniveau opgaven als wonen, ruimtelijke ordening en werklocaties bovenlokaal worden afgestemd. Raadsleden leveren input via de Raadstafel 21 en/of tijdens de Metropoolconferentie op 9 oktober 2019.
Het streefbeeld wordt in de eerste helft van 2020 ter vaststelling voorgelegd aan de 21 gemeenteraden.

2.

CONTEXT

Dit streefbeeld begint niet bij nul. Er ligt al het nodige aan beleid en besluiten waarop dit streefbeeld voortbouwt, specifiek:

- De Integrale Strategie Ruimte (ISR) die de 21 gemeenteraden in 2017 hebben vastgesteld als gezamenlijke ambitie voor regionale ruimtelijke ontwikkeling en als basis van waaruit partijen op verschillende niveaus, (boven)lokaal en (boven) regionaal, werken aan opgaven ter versterking van de kwaliteiten van onze regio.

- De visie 'Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden', het Klimaatakkoord en de (ontwerp) Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Rijksbeleid dat zeer relevant is voor het landelijk gebied van onze regio. Dezen bevatten de visie en het beleid van het rijk ten aanzien van kringlooplandbouw, het herstel van biodiversiteit, bodem- en waterkwaliteit, de klimaatadaptatie en energietransitie.

- Ook in het provinciale Bestuursakkoord en de Brabantse Omgevingsvisie is dit bovenstaande herkenbaar.

- De vermelding van Oost-Brabant als potentieel NOVI-gebied in de Nationale Omgevingsvisie vanwege de "transitie van hooggelegen zandgronden, intensieve veehouderijgebieden en hun integrale opgaven". De toekomst-bestendige ontwikkeling van het landelijk gebied heeft prioriteit in de NOVI. Het gaat bij NOVI-gebieden om complexe, omvangrijke en urgente opgaven waar verschillende nationale belangen samenkomen waarvoor een meerjarige aanpak nodig is. Met betrokkenheid van verschillende overheden, markt-partijen en/of maatschappelijke partijen, waarbij rijksinzet aantoonbaar noodzakelijk is. Rijk en regio stellen hiervoor een gebieds-gerichte agenda op. Dit streefbeeld is hiervoor een bouwsteen.

- In het kader van het InterBestuurlijk Programma Vitaal Platteland zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van LNV, IPO, VNG en Unie van Waterschappen. De komende decennia zijn er grote opgaven op het terrein van voedselproductie, klimaat, waterveiligheid, circulaire economie, biodiversiteit en energie. Een samenhangende aanpak van de transities is noodzakelijk om een economisch vitaal, leefbaar en ecologisch duurzaam platteland te behouden en te versterken.

- Ongeveer negentig procent van het Natuurnetwerk Brabant wordt gevormd door bestaande natuurgebieden. Maar het netwerk is nog niet compleet. Daarom is het van belang Van Gogh Nationaal Park, Landschapspark de Kempen, de Groote Heide en Peelvenen verder te ontwikkelen.

INTEGRALE STRATEGIE RUIMTE

3.

RICHTING GEVENDE UITSPRAKEN

Het landelijk gebied draagt bij aan de versterking van het concurrerend vestigingsklimaat van en de leefbaarheid in onze regio als totaal (Brainport) en is op zichzelf leefbaar, toekomstbestendig en economisch vitaal.
Dit streefbeeld beschrijft onze ambitie, als 21 samenwerkende gemeenten, met richtinggevende uitspraken over deze gewenste ontwikkeling.

1. We versterken landschap, natuur en de verbinding tussen stad en platteland en creëren ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie.

Het klimaat verandert. De regio krijgt meer te maken met periodes van ernstige droogte of hevige neerslag. Het wordt ook heter, vooral in de kernen. Ons watersysteem en de ruimtelijke inrichting zijn hier nog niet voldoende op ingesteld.
De regio wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Echter, zonder samenhang tussen de maatregelen lopen we het risico op gemiste kansen, verrommeling van het landschap en weerstand bij burgers en bedrijven. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging, met name in het landelijk gebied. Onze regio kenmerkt zich door een sterke verwevenheid van het landelijk gebied en verstedelijkt gebied. Het landelijk gebied, en meer in het bijzonder het landschap, vormt een belangrijke kwaliteit voor de aantrekkingskracht van de Brainport.

a. We laten de kwaliteit van het landschap als drager meewegen in onze keuzes voor het landelijk gebied. Verrommeling en versnippering voorkomen we. Waardevolle natuur- en landschapsstructuren versterken we.

b. We passen het opwekken (in het bijzonder bij zonnevelden) van duurzame energie in met oog voor versterking van de kwaliteit van het landschap, de bodem, landbouwkundige waarden en biodiversiteit. Waar mogelijk combineren we energieopwekking met andere functies. Subregio's en gemeenten maken in hun omgevingsbeleid een integrale afweging voor de inpassing van windmolens en zonnevelden. In de Regionale Energie-strategie (RES) wordt inzicht gegeven in de potentie voor (grootschalige) opwek van duurzame energie. Er is aandacht voor draagvlak bij onder andere grondeigenaren en bewoners.

c. De klimaatadaptatie (ook in het landelijk gebied) vraagt om een lange termijn aanpak. Op dit moment worden al veel stappen genomen om nu klaar te zijn voor de verwachte weersveranderingen die we in 2030 gaan ervaren. We doen dit samen met de waterschappen en terreinbeheerders. We kiezen hierbij zowel voor het waarborgen van de veiligheid als het meebewegen met de nieuwe natuurlijke dynamiek. Uitgangspunt is dat ingrepen ten behoeve van klimaatadaptatie altijd gepaard gaan met maatregelen voor een betere ruimtelijke kwaliteit. Dat vergroot het draagvlak van de maatregelen én de leefkwaliteit van onze regio.

d. We zetten ten aanzien van de stikstofproblematiek in op verduurzaming, natuurherstel en het creëren van ontwikkelruimte in stedelijk en landelijk gebied door maatregelen zoals extern salderen. We verkennen de mogelijkheden samen met de provincie.

e. De verbinding tussen landelijk en stedelijk gebied komt tot uiting doordat beide zich evenredig inzetten voor de gemeenschappelijke opgave in kader van klimaatadaptatie en energietransitie, met onder andere de zonneladder als uitgangspunt. We benutten kansen om stad-land verbindingen te versterken. Bijvoorbeeld door versterking van de beekdalen, aaneengesloten natuurgebieden tot in de stad, het verbinden van groenstructuren, het versterken van recreatieve netwerken, en nieuwe bedrijvigheid aan te moedigen.

2. We streven naar een ruimtegebruik van onze regio dat in balans is met de natuurlijke systemen.

De huidige intensieve manier van voedselproductie is een van de factoren met een negatief effect op het landschap, de natuur, de bodemkwaliteit en biodiversiteit, het milieu en de volksgezondheid. Het landgebruik moet in evenwicht gebracht worden met wat het natuurlijk systeem aankan.

a. We zetten in op de transitie naar een duurzaam en vitaal, “natuur-inclusief” landbouw- en voedselsysteem, gebaseerd op gesloten kringlopen. Op een zo klein mogelijke schaal qua tijd en ruimte. We stimuleren een sterkere gerichtheid van de landbouw op regionale markten.

b. We zetten een beweging in gang om waar mogelijk te komen tot verbinding van agrarische bedrijven om meekoppel- en innovatie-kansen ten aanzien van onder andere energietransitie en grondstoffenbewerking te stimuleren. Wat ons betreft zijn duurzame stallen de standaard in de niet-grond-gebonden veehouderij.

c. We bevorderen dat de in deze Brainportregio aanwezige kennis en innovatiekracht worden ingezet bij de verduurzaming en bij het sluiten van kringlopen de gehele agrofood-keten (“van grond tot mond”).

d. We streven naar minder geur, fijnstof, stikstof, ammoniak, ziekte-kiemen, uitspoeling van nutriënten en bestrijdingsmiddelen ten behoeve van landschapsontwikkeling en gezondheid.

e. We werken samen met de landbouwsector en andere stakeholders gericht aan een gezonde bodem, verbetering van de water- en luchtkwaliteit en een grotere biodiversiteit.

f. We werken aan het verbeteren van het maatschappelijke draagvlak voor de toekomstige agrarische sector.

3. We zoeken samen met de landbouw-sector en andere stakeholders naar mogelijkheden om in het landelijk gebied meer maatschappelijke en economische meerwaarde te genereren. Door bijvoorbeeld een bijdrage te leveren aan een gezonde bodem, maatschappelijke aspecten (vitaliteit en leefbaarheid), biodiversiteit, duurzame energieopwekking, klimaatadaptatie en landschappelijke kwaliteit.

Een transitie biedt kansen. We gaan nadrukkelijk op zoek hoe de veranderende rol en invulling van het landelijke gebied vertaald kan worden in –alternatieve- economische verdienmodellen in Brainport.

a. In het landelijk gebied gaan we de mogelijkheden voor economische activiteiten verruimen. De focus ligt hierbij op de sectoren kringlooplandbouw en landbouwinnovaties, energie, zorg, startups in de maak-industrie en leisure. Een sterke economische structuur draagt bij aan vitale kernen en een vitaal buitengebied.

b. Vanuit de regionale thema's economie, energie, mobiliteit en transitie landelijk gebied geven we invulling aan de zoektocht. Het streefbeeld zetten we in bij integrale gebiedsontwikkelingen met gekoppelde belangen, waarbij de economische activiteiten ervoor zorgen dat de ecologische kwaliteiten worden versterkt.

4.

VERVOLG

4.1. Eenheid en verscheidenheid; realisatie en doorwerking van dit streefbeeld

De Metropoolregio Eindhoven kenmerkt zich als een regio met een nauwe functionele en ruimtelijke verbondenheid. Tegelijkertijd zijn we een regio die is samengesteld uit verschillende subregio's met elk hun eigen identiteit, opgaven en dynamiek: de Kempen, het Stedelijk Gebied, de Peel en de A2-gemeenten.
Dit streefbeeld met richtinggevende uitspraken stellen alle 21 gemeenteraden vast. Het vormt daarmee een gemeenschappelijk kompas voor ons handelen, met oog voor elkaars belangen. Om optimaal aan te sluiten bij lokale en subregionale verscheidenheid én onze regionale verbondenheid is het de bedoeling dat we op gemeentelijk, subregionaal en Metropoolregioniveau acties definiëren. Voor zover het acties betreft op het niveau van de Metropoolregio Eindhoven leggen we deze vast in de Werkprogramma's, die we jaarlijks als 21 gemeenten in regioverband vaststellen. We hanteren daarbij de actielijnen:

- Economische structuur (relatie met energie en economie)
- Ruimtelijke en ecologische kwaliteit
- Verbinding landelijk en stedelijk gebied

Daarnaast vormt dit streefbeeld ons handelingsperspectief en agenda voor afstemming en samenwerking met medeoverheden (provincie, waterschappen, rijk) en maatschappelijke partners (bedrijfsleven en kennisinstellingen). We zoeken hierbij continue het passend schaalniveau. Waar mogelijk in een triple-helix aanpak. We creëren hiermee uitvoeringskracht en dragen zo bij aan een soepeler verloop van de transitie.

We werken samen met rijk, provincie en andere partners om ontwikkelingen die aansluiten bij deze ambities en keuzes mogelijk te maken en belemmeringen te verhelpen. We bieden (experimenteer) ruimte voor projecten en initiatieven die aansluiten bij bovenstaande uitspraken.

4.2. Monitoring

Onderdeel van onze samenwerking is het monitoren van de acties die we jaarlijks in het Werkprogramma Metropoolregio Eindhoven als 21 gemeenten vastleggen. Waar het handelings-perspectief om dit streefbeeld te realiseren op een ander schaal-niveau ligt dan de Metropoolregio staan ons de regionale portefeuillehoudersoverleggen en de Metropoolconferentie ter beschikking om ervaringen en voortgang uit te wisselen.
We monitoren de output (beleid, projecten, maatregelen en acties) en outcome (denk hierbij aan: imago landbouw, beleving, innovatie, luchtkwaliteit, landschap, vestigingsklimaat) van dit streefbeeld. Elk voorjaar en najaar communiceren we de uitkomsten van deze monitoring.

Tevens zijn we alert op ontwikkelingen in het beleid van de provincie, het rijk, en de Europese Unie die relevant zijn voor de realisatie van dit streefbeeld.

Actualisatie en aanscherping van dit streefbeeld gebeurt bij opdracht van het Algemeen Bestuur, en door vaststelling in de 21 gemeenteraden.

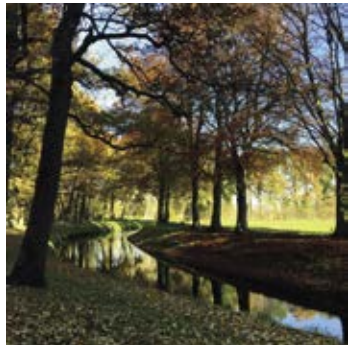

metropoolregioeindhoven.nl

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN